

الگوریتم ممتیکی مبتنی بر الگوهای ذرات برای مسئله قله‌های متحرک

مرتضی علیزاده^۱، محمدرضا میدی^۲، علیرضا رضوانیان^۳

^۱دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، گروه مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، قزوین، ایران

M_alizadeh@qiau.ac.ir

^۲آزمایشگاه محاسبات نرم، دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه صنعتی امیرکبیر تهران، ایران
mmeybodi@aut.ac.ir

^۳آزمایشگاه محاسبات نرم، دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه صنعتی امیرکبیر تهران، ایران
a.rezvaniyan@aut.ac.ir

چکیده

بسیاری از مسائل دنیای واقعی ماهیتی پویا دارند، به این مفهوم که موقعیت و مقدار بهینه‌سازی آنها در طول زمان تغییر می‌کنند. یکی از این مسائل معروف در بهینه‌سازی محیط‌های پویا، مسئله تابع محک قله‌های متحرک یا ماکریزیم‌های در حال تغییر می‌باشد، که رفتاری شبیه به مسائل پویا در دنیای واقعی را دارد. در این مقاله یک رویکرد ممتیکی مبتنی بر بهینه‌سازی از ذرات برای بهینه‌سازی محیط‌های پویا ارائه شده است. در روش پیشنهادی، الگوریتم ممتیک-ازدحام ذرات فازی برای حل این مسئله مطرح شده است، که به نوعی ترکیبی از الگوریتم‌های تکاملی و هوش تجمعی می‌باشد که در این حالت الگوریتم پیشنهادی خصوصیات هر دو گروه را در خودش دارد. الگوریتم پیشنهادی برای بهینه‌یابی تابع محک قله‌های متحرک در فرکانس‌های مختلف و با تعداد قله‌های متفاوت آزمایش شده و با چند الگوریتم دیگر مقایسه شده است، نتایج آزمایشات نشان‌دهنده بهبود کارایی الگوریتم پیشنهادی نسبت به الگوریتم‌های ازدحام ذرات استاندارد و ممتیک می‌باشد.

کلمات کلیدی

بهینه‌سازی، محیط پویا، قله‌های متحرک، ممتیک، ازدحام ذرات، پارامتر فازی

مسائل زدند که توانستند از مزایای هر دو نوع استفاده کنند. یکی از این نوع الگوریتم‌ها، الگوریتم ممتیک می‌باشد که توسط بالدوین^۴ و لامارک^۵ [۱] که از نظریه پردازان اولیه بوده‌اند بیان شده و توسط موسکاتو^۶ در سال ۱۹۸۹ بطور کامل ارائه شده است که برای حل مسائل پویا ارائه گردیده است و از تابع محک^۷ قله‌های متحرک^۸ که رفتاری شبیه به مسائل پویا را در دنیای واقعی دارد استفاده شده است. قله‌های متحرک بیانگر یکسری اکسترمم در محیطی هستند که جایگاه و شکل و ارتفاع و پهنای این اکسترمم‌ها پیوسته در حال تغییر اند، حال بدنبال راهی برای پیدا کردن آنها هستیم [۲].

در مسائلی که از عدم قطعیت استفاده می‌کنند معمولاً واژه پویایی و پویا بودن راه حل بهینه همراه است. تاکنون روش‌های مختلفی برای حل مسائل پویا با استفاده از روش‌های تکاملی و هوش جمعی ارائه شده است، ولی مشکل اصلی این الگوریتم‌ها در محیط‌های پویا، حافظه

۱- مقدمه

با توجه به پیچیدگی مسائل بهینه‌سازی و کارایی روش‌های مبتنی بر الگوریتم‌های تکاملی، در سال‌های اخیر، بکارگیری الگوریتم‌های تکاملی در حل مسائل بهینه‌یابی پویا افزایش یافته است. همچنین در کنار آن هوش دست جمعی نیز مشتقان زیادی را به خود جلب کرده است. هوش دسته جمعی، عامل‌ها یا دسته‌های برهم کنش را که قادر به خودسازماندهی هستند مدل‌سازی می‌کند. کلونی مورچه^۹، دسته پرندگان و زنبورها^{۱۰} مثال‌هایی از یک سیستم جمعی می‌باشند، ولی الگوریتم‌های تکاملی و هم الگوریتم‌های هوش دسته جمعی یکسری مزیت‌ها و معایبی دارند که ممکن است جواب بهینه را تولید نکنند، به همین منظور محققان در سال‌های اخیر دست به ترکیب این

غیرمعتبر و از دست رفتن تنوع می‌باشد. همچنین از آنجا که اکثر روش‌های پردازش تکاملی و هوش جمعی بدليل ماهیتشان به یک نقطه همگرا می‌شوند، لذا تنوع دسته در محیط از بین می‌رود و در صورت تغییر در محیط همگرا شدن به نقطه بهینه جدید در صورت امکان بسیار زمان‌گیر است. ساده‌ترین راه حل برای این مشکل (تغییرات محیط)، در نظر گرفتن هر تغییرات به عنوان ورودی یک مساله بهینه‌سازی جدید می‌باشد که باید از ابتدا حل شود.

$$F(\vec{x}, t) = \text{Max}(B(\vec{x}), \text{Max}_{i=1..m} P(\vec{X}_i, H_i(t), W_i(t), \vec{p}_i(t))) \quad (1)$$

در اینتابع ($\vec{x}$) یک شمای پایه ثابت در زمان و p تابع چند قله‌ای است که در هر Δe ارزیابی، H ارتفاع و پهنای قله‌ها بوسیله افزودن یک عدد تصادفی گویند با میانگین صفر و واریانس σ و مکان هر قله بوسیله افزودن بردار v یا طول ثابت S (سختی) طبق رابطه (۲) تغییر می‌کند. در اینتابع می‌توان پیچیدگی را با افزایش و کاهش Δe در زمان تغییر داد. [۲]

$$\begin{cases} \sigma \in N(0,1) \\ h_i(t) = h_i(t-1) + height\_severity.\sigma \\ W_i(t) = W_i(t-1) + width\_severity.\sigma \\ \vec{p}_i(t) = \vec{p}_i(t-1) + \vec{v}_i(t) \end{cases} \quad (2)$$

بردار v را می‌توان وابسته به تغییر قبلی آن ایجاد کرد که در این صورت تغییر موقعیت قله‌ها همسو با تغییرات قبل آن می‌شود و یا به صورت تصادفی آنرا ایجاد نمود که موجب می‌شود موقعیت قله‌ها به صورت تصادفی تغییر کند و هیچگونه وابستگی به تغییر قبلی نداشته باشد. [۲]

۳- الگوریتم پیشنهادی

در اینمقاله با ترکیب الگوریتم ازدحام ذرات^{۱۳} و تکنیک جستجوی محلی به صورت یک الگوریتم ممتیکی، راه حلی برای محیط‌های پویا ارائه شده است. برای افزایش کارایی اکتشاف قله‌های جدید برای فضاهای جستجوی جدید از طرح مهاجرت ذرات تصادفی خودسازمانده بهره‌مند شده است. مطالعات تجربی و پیاده‌سازی و مقایسه بر روی قله‌های متعدد نشان می‌دهد که الگوریتم ممتیک بر پایه ازدحام ذرات در محیط‌های پویا بسیار قوی عمل کرده است. ازدحام ذرات دارای دو پارامتر محلی و سراسری می‌باشد. در اینجا از پارامتر محلی به همراه جستجوی محلی استفاده شده است. با توجه به شبه کد ازدحام ذرات مبتنی بر ممتیک، چند مفهوم ضروری در ادامه توضیح داده شده است.

۳-۱- ممتیک

الگوریتم‌های ژنتیکی همانند سایر الگوریتم‌های مکاشفهای^{۱۴}(مانند بهینه‌سازی گروه ذرات) در گام‌های نخست اجرای الگوریتم ناحیه‌هایی از فضای حالت مسئله که بهینه‌های سراسری و محلی در آن واقع شده

غیرمعتبر و از دست رفتن تنوع می‌باشد. همچنین از آنجا که اکثر نقطه همگرا می‌شوند، لذا تنوع دسته در محیط از بین می‌رود و در صورت تغییر در محیط همگرا شدن به نقطه بهینه جدید در صورت امکان بسیار زمان‌گیر است. ساده‌ترین راه حل برای این مشکل (تغییرات محیط)، در نظر گرفتن هر تغییرات به عنوان ورودی یک

مساله بهینه‌سازی جدید می‌باشد که باید از ابتدا حل شود.

الگوریتم ممتیک^۹ گونه‌ای از الگوریتم‌های تکاملی^{۱۰} است که در آن جستجوهای ابتکاری محلی با الگوریتم ژنتیک ترکیب می‌شوند تا در زمان کمتر نتایج بهتری به دست آید. این الگوریتم براین ایده استوار است که هر عضو جمعیت می‌تواند به اندازه اطرافیان خود (همسايگان) شايستگي^{۱۱} خود را افزایش دهد. در این مقاله از الگوریتم ازدحام ذرات، که نوعی از الگوریتم‌های هوش جمعی محسوب می‌شود، به عنوان یک جستجوگر ابتکاری استفاده شده است همچنین این الگوریتم کارایی بالایی در محیط‌های پویا از خود نشان داده است.

در این مقاله ابتدا محیط مورد نظر، سپس الگوریتم پیشنهادی و آزمایشات و نتایج مورد بحث قرار گرفته شده است.

۲- محیط پویا^{۱۲}

در مسائلی که از عدم قطعیت استفاده می‌کنند معمولاً واژه پویایی و پویا بودن همراه راه حل بهینه است. تاکنون روش‌های مختلفی برای حل مسائل پویا با استفاده از روش‌های تکاملی و هوش جمعی ارائه شده است ولی مشکل اصلی این الگوریتم‌ها در محیط‌های پویا، حافظه‌ی غیرمعتبر و از دست رفتن تنوع می‌باشد. همچنین از آنجا که اکثر روش‌های پردازش تکاملی و هوش جمعی بدليل، ماهیتشان به یک نقطه همگرا می‌شوند. لذا تنوع دسته در محیط از بین می‌رود و در صورت تغییر در محیط همگرا شدن به نقطه بهینه جدید در صورت امکان بسیار زمان‌گیر است. ساده‌ترین راه حل برای این مشکل (تغییرات محیط)، در نظر گرفتن هر تغییرات به عنوان ورود یک مساله بهینه‌سازی جدید می‌باشد که باید از ابتدا حل شود.

در صورت داشتن زمان کافی این یک گزینه مناسب می‌باشد. اما در بیشتر مواقع زمان موجود برای بهینه‌سازی مجدد نسبتاً کوتاه می‌باشد. یک تلاش طبیعی برای تسريع فرایند بهینه‌سازی پس از یک تغییر، استفاده از اطلاعات مربوط به فضای جستجوی قلی برای پیشروی در جستجو پس از تغییر می‌باشد.

نکته اساسی دیگر این است که وقتی یک الگوریتم به یک نقطه همگرا می‌شود، تنوع خود را از دست می‌دهد که این امر باعث کاهش قابلیت انطباق و سازگاری با تغییر محیط می‌شود. بنابراین در کنار انتقال اطلاعات بین عامل‌های الگوریتم‌های بهینه‌سازی از قبل و بعد از تغییر محیط، باید به دنبال راهکارهایی برای افزایش تنوع و سازگاری الگوریتم پس از تغییر محیط بود. یک تابع محک، معروف به نام قله‌های متعدد [۲] برای محیط‌های پویا وجود دارد. در این تابع محک قله‌ها بطور پیوسته با زمان در حال

دانشگاه صنعتی شریف

هجدهمین کنفرانس ملی سالانه انجمن کامپیوتر ایران

دانشکده مهندسی کامپیوتر، دانشگاه صنعتی شریف، تهران، ۲۴-۲۲ اسفندماه ۱۳۹۱

انجمن کامپیوتر ایران
Computer Society of Iran

شبه کد زیر نمای کلی از الگوریتم ممتیک می‌باشد، همانطور که می‌بینید شباهت زیادی به الگوریتم ژنتیک داشته ولی بهمراه یک جستجوی محلی می‌باشد که در شبه کد شکل ۲ و ۳، این جستجوی محلی آمده است.

```

Function Mempo
Begin
  Initialize population
  Evaluation population
  While population size
    Begin
      New pop=Local search (using PSO Search Algorithm)
      Replace new pop
      Crossover
      Mutation
      Selection
    End
    Population = New pop
    Best fitness=max (Evaluation population)
  End

```

شکل (۲): شبه کد رویکرد کلی برای الگوریتم پیشنهادی

```

Local Search(population)
While (size of population)
Begin
  Best=Select some Best of population
  Generated neighbor from best
  Compare each individual with them neighbors
  If fitness(neighber (i))>fitness(best(i))
    Lamark or Baldwin method {(Replace best by
    neighbor and fitness) or (Replace fitness of best
    neighbor)}
  End if
  Insert best in new population
  Return new population
End

```

شکل (۳): شبه کد جستجوی محلی ممتیک

۳-۲-ازدحام ذرات

منبع الهام این الگوریتم، رفتار اجتماعی حیوانات، همانند حرکت دسته جمعی پرندگان و ماهی‌ها بوده است. هر عنصر جمعیت، یک ذره نامیده می‌شود.^[۶] در واقع الگوریتم ازدحام ذرات از تعداد مشخصی از ذرات تشکیل می‌شود که به طور تصادفی، مقدار اولیه می‌گیرند. برای هر ذره دو مقدار وضعیت و سرعت، تعریف می‌شود که به ترتیب با یک بردار مکان و یک بردار سرعت، مدل می‌شوند. این ذرات، بصورت تکرارشونده‌ای در فضای n بعدی مسئله حرکت می‌کنند تا با محاسبه مقدار بهینگی به عنوان یک ملاک سنجش، گزینه‌های ممکن جدید را جستجو کنند. بعد فضای مسئله، برابر تعداد پارامترهای موجود درتابع مورد نظر برای بهینه‌سازی می‌باشد. یک حافظه به ذخیره بهترین موقعیت هر ذره در گذشته و یک حافظه به ذخیره بهترین موقعیت پیش آمده در میان همه ذرات، اختصاص می‌یابد. با تجربه حاصل از این حافظه‌ها، ذرات تصمیم می‌گیرند که در نوبت بعدی، چگونه حرکت کنند. در هر بار تکرار، همه ذرات در فضای n بعدی مسئله حرکت می-

اند را به خوبی شناسایی می‌کنند اما در ادامه مسیرشان به سمت بهینه سراسری بسیار کند عمل می‌نمایند^[۱].

عیب دیگری که این الگوریتم‌ها با آن مواجه می‌باشند عدم پایداری این الگوریتم‌ها است. به این معنی که کیفیت پاسخ‌هایی که از اجراء‌های مختلف الگوریتم به دست می‌آید ممکن است تفاوت‌های بسیاری داشته و حتی غیرقابل اعتماد باشند. از بین روش‌هایی که برای برطرف ساختن مشکلات متأهیوریستیک‌ها ارائه شده است، استراتژی ترکیبی جایگاه ویژه‌ای دارند^{[۲] و [۳]}.

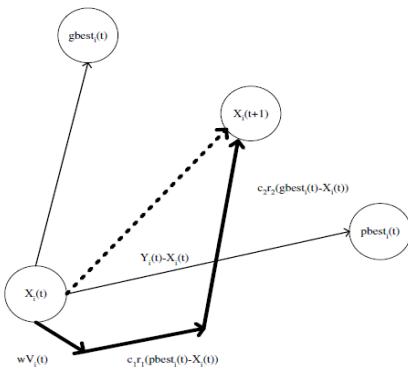
استراتژی ترکیبی از به کارگیری تکنیک‌های مختلف در فرایند حل مسئله حاصل می‌گردد. الگوریتم‌های ممتیک از مشهورترین اعضاء این خانواده به شمار می‌آیند که از پیوند سازی الگوریتم‌های ژنتیک با یک هیوریستیک جستجوی محلی مانند روش تپه‌نوردی حاصل می‌گردد^{[۴] و [۵]}. در این الگوریتم‌ها یک عملگر جستجوی محلی پس از عملگرهای ژنتیکی شایستگی را بهبود می‌بخشد (تقلید) و پس از آن اعمال ارزیابی و جایگزینی جمعیت صورت می‌گیرد. این که برای پیاده سازی یک الگوریتم ممتیک برای جستجوی محلی از کدام روش استفاده شود، نتایج اجرای بسیار متغروتی خواهد داشت و وابسته به نوع مسئله است، اما در بسیاری از مسائل به خصوص مسائلی با محیط‌های گسسته نیازمند تعریف یک روش جستجوی محلی جدید است. انواع مختلفی برای الگوریتم ممتیک معرفی شده است.

۳-۱-الگوریتم‌های ممتیک مبتنی بر نظریه لامارک

برخی از متخصصان معتقدند آنچه که یک موجود در طول زندگی از محیط و جامعه خود می‌آموزد در ساختار ژنی آن موجود نیز کد می‌شود. این اعتقاد مبنای رویکرد لامارک است. در این رویکرد پس از آن که در همسایگی یک عضو جمعیت جستجوی محلی صورت گرفت، بهترین همسایه جایگزین آن عضو می‌شود، به این ترتیب بهبود در شایستگی اعضاء جمعیت هم توسط عملگرهای ژنتیک و هم توسط عملگر ممتیک (جایگزینی بهترین همسایه) صورت می‌گیرد^[۵].

۳-۲-الگوریتم‌های ممتیک مبتنی بر نظریه بالدوین

بعضی از دیگر صاحب نظران معتقدند دلایل کافی برای این مدعای که آموخته‌های موجود در ژن او کد می‌شود وجود ندارد و آموخته‌های موجود تنها در طول حیات خود او در اختیار هستند و فقط توسط آموزش (تقلید) به موجود دیگر انتقال می‌یابند، بنابراین در رویکرد بالدوین پس از آن که در همسایگی یک عضو جمعیت جستجوی محلی صورت گرفت، شایستگی بهترین همسایه یک عضو جمعیت را جایگزین شایستگی آن عضو می‌نمایند. در واقع در این روش یک عضو جمعیت در تجربه همسایگانش سهمی می‌شود به همین علت به آن اثر بالدوین نیز می‌گویند^[۳]. لازم به ذکر است در برخی از روش‌ها از هر دو رویکرد به صورت همزمان نیز بهره برده شده است که به آنها متألمارکی گفته می‌شود^[۵].

شکل(۴): چگونگی حرکت ذره و بروز رسانی موقعیتش

تعیین پارامتر الگوریتم ازدحام ذرات، با سیستم فازی، سبب بهبود عملکرد الگوریتم ازدحام ذرات گشته است. در این مقاله پارامتر اینرسی، در طی دوره‌ی اجرای الگوریتم، به واسطه‌ی کنترل کننده‌ی فازی، تعیین و تطبیق داده می‌شود. کنترل کننده‌ی فازی دارای یک ورودی خروجی سیستم فازی در نظر گرفته شده است. پیاده سازی انجام شده بهبود سیستم ارائه شده، نسبت به الگوریتم استاندارد ازدحام ذرات را نشان می‌دهد. این الگوریتم از طریق تغییر یکی از سه پارامتر زیر قابل بهبود است :

- (۱) ضریب وزن اینرسی
- (۲) ضریب پارامتر اجتماعی
- (۳) ضریب پارامتر ادراکی

در این مقاله سیستم فازی به عنوان یک سیستم جدا به الگوریتم اضافه شده است. پارامتر ورودی این سیستم فازی عدد تکرار^{۱۵} الگوریتم و خروجی سیستم فازی پارامتر ضریب وزنی اینرسی می‌باشد. ایده‌ی اصلی روش پیشنهادی مبتنی بر بهبود حرکات ذرات در فضای مسئله با تطبیق آن با دفعات تکرار می‌باشد. تعیین هدفمند پارامترهای الگوریتم ازدحام ذرات سبب کارایی بهتر الگوریتم شده است. در سال ۱۹۹۰، ابرهات سیستمی مبتنی بر فازی ارائه داد [۸] اما در این مقاله سعی شده تا با استفاده از سیستم فازی با توجه به تعداد دفعات تکرار مقدار سیستم فازی تعیین گردد [۶]

ورودی سیستم فازی شماره تکرار در جستجوی محلی بکار رفته می‌باشد و با تکرار کل الگوریتم رابطه‌ای ندارد. مقدار خروجی سیستم فازی برای الگوریتم ازدحام ذرات ضریب پارامتر اینرسی می‌باشد. توابع سیستم فازی برای الگوریتم ازدحام ذرات در شکل ۵ آمده است، تعریف می‌شود.

کنند تا در نهایت نقطه بهینه‌ی عام، پیدا شود. حال ذرات، سرعت‌هایشان می‌کنند. معادله ۳ نشان دهنده تغییر وضعیت و به روز رسانی سرعت ذره می‌باشد [۷].

۳-۳- ممتیک- ازدحام ذرات فازی

انواع مختلفی از الگوریتم‌های تکاملی و هوش جمعی وجود دارند که برای جستجو در محیط‌ها و بهینه‌یابی استفاده می‌شوند، که در اینجا از الگوریتم ازدحام ذرات فازی به عنوان جستجوگر بین همسایه‌های یک مم در نظر گرفته شده است، استفاده شده است.

هر عنصر جمعیت، یک ذره نامیده می‌شود (کروموزوم در زنتیک و یا کشور در الگوریتم رقابت استعماری) است. در واقع الگوریتم ازدحام ذرات از تعداد مشخصی از ذرات تشکیل می‌شود که به طور تصادفی، مقدار اولیه می‌گیرند. برای هر ذره دو مقدار وضعیت و سرعت، تعریف می‌شود، همه ذرات در فضای n بعدی مسئله (همسایگی) حرکت می‌کنند تا در نهایت نقطه بهینه‌ی عام، پیدا شود. حال ذرات، سرعت‌هایشان و موقعیت‌شان را بر حسب بهترین جواب‌های مطلق و محلی بهروزی کنند [۶]. در واقع به سمت بهترین همسایه پیش می‌روند.

الگوریتم ازدحام ذرات استاندارد از سه مرحله‌ی زیر تشکیل شده است :

- مقدار دهی اولیه موقعیت و سرعت ذرات
- به روز رسانی بردار سرعت
- به روز رسانی موقعیت

$$\begin{aligned} v_{id}(t+1) &= \omega v_{id}(t) + C_1 r_1(p_{id} - x_{id}(t)) + C_2 r_2(p_{gd} - x_{id}(t)) \\ x_{id}(t+1) &= x_{id}(t) + v_{id}(t+1) \end{aligned} \quad (3)$$

که در آن ω پارامتر اینرسی، v_{id} سرعت امین ذره، x_{id} موقعیت امین ذره، r_1, r_2 اعداد تصادفی مستقل با توزیع یکنواخت، C_1, C_2 فاکتورهای یادگیری (ثابت‌های C_1, C_2 به ترتیب، پارامتر ادراکی و پارامتر اجتماعی نامیده می‌شوند)، p_{id} بهترین جواب محلی و p_{gd} بهترین جواب مطلق می‌باشند. الگوریتم ازدحام ذرات، بردار سرعت هر ذره را بهروز کرده و سپس مقدار سرعت جدید را به موقعیت و یا مقدار سرعت ذره می‌افزاید که شکل ۴ نشان دهنده این گفته است [۶].

به روز کردن‌های سرعت، تحت تأثیر هر دو مقدار بهترین جواب محلی و بهترین جواب مطلق قرار می‌گیرند. بهترین جواب محلی و بهترین جواب مطلق، بهترین جوابهایی هستند که تا لحظه‌ی جاری اجرای الگوریتم، به ترتیب توسط یک ذره و در کل جمعیت به دست آمده‌اند. مزیت اصلی ازدحام ذرات این است که پیاده‌سازی این الگوریتم ساده بوده و نیاز به تعیین پارامترهای کمی دارد.

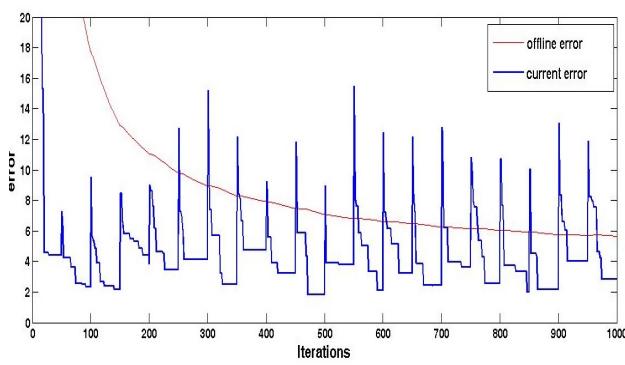
جدول (۲): تعیین پارامترهای قسمت ازدحام ذرات الگوریتم

مقادیر	پارامتر ها
2	C_1
2	C_2
80	SWARM SIZE
10	تکرار در جستجوی محلی Iteration
[0...1]	اینرسی W

در آزمایشات انجام شده اندازه جمعیت بصورت ثابت برابر ۱۰۰ در فرکانس های مختلف جواب های جداول ۴ و ۵ را تولید کرده و مقایسه بر اساس میانگین گیری از ۲۰ بار اجرای مکرر انجام شده است. به عنوان نمونه در فرکانس ۱، ۵۰۰ قله و ۲۰ بار اجرا میانگین برابر ۱۴۸ بودست آمده و انحراف معیار برابر 0.3 ± 0.05 می باشد و همین فرکانس، ۱۰ قله و ۲۰ بار اجرا میانگین برابر 30.1 ± 0.01 بودست آمده و انحراف معیار برابر 0.68 ± 0.04 می باشد. که این انحراف معیار نشان دهنده کارایی الگوریتم ها و اثبات نتیجه آنها می باشد، هر چه میزان این شاخص پایین بوده به منزله بهتر بودن الگوریتم از لحاظ سازگاری با محیط است.

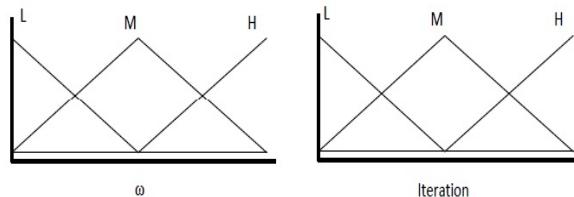
جدول (۳): میانگین و انحراف معیار در ۲۰ بار اجرا

فرکانس	میانگین	انحراف	تعداد قله	فرکانس
۵۰۰	3.12 ± 0.7	2.97 ± 0.61	3.01 ± 0.68	1.4 ± 0.3
۱۰۰۰	3.22 ± 0.4	2.68 ± 0.21	2.7 ± 0.42	1.3 ± 0.5

شکل (۶): نمودار offline error برای فرکانس ۵۰ و تک قله

شکل ۶ نشان دهنده تعداد تغییرات برای ۱۰۰۰ تولید نسل با فرکانس تغییر ۵۰ است، به ازای هر ۵۰ نسل تولید شده، یک تغییر دیده می شود که در کل این اجرا تغییر در قله ها ۲۰ بار می باشد. همچنین مقایسه ای هم بین الگوریتم پیشنهادی و الگوریتم های دیگر بر اساس پارامترهای استاندارد تعیین شده در جدول ۱ و ۲، نیز در جداول ۴ و ۵ با فرکانس های مختلف آمده است.

خروجی

ورودی

شکل (۵): نمونه ورودی و خروجی سیستم فازی

در این سیستم از سیستم فازی ممدادی و نیز از غیر فازی فازی ساز میانگین مراکز استفاده شده است. قوانین مورد استفاده نیز به شرح زیر است.

If $itr = L$ then $\omega = H$
Rules   If $itr = M$ then $\omega = M$
              If $itr = H$ then $\omega = L$

به همین صورت برای الگوریتم ممتیک، سیستم فازی تعریف می شود ولی با این فرق که خروجی ضریب پارامترهای جهش و تقاطع است. فرض این مقاله این است که ابتدای الگوریتم پایستی با تنوع بالا شروع به کار کند، به همین منظور نرخ تقاطع در ابتدای زیاد و نرخ جهش کم در نظر گرفته می شود و برای افزایش کارایی از فازی سازی استفاده می شود.

۴- آزمایشات و نتایج

در آزمایش های انجام شده هدف بررسی و مقایسه الگوریتم های Cpsol, mQSO, Cellular pso [9], RPSO, و الگوریتم پیشنهادی در محیط های پویا به کمکتابع قله متحرک می باشد. از آنجا که در محیط های پویا بهترین راه حل بودست آمده معیار مفیدی برای ارزیابی و گزارش تمی باشد، از معیارهای Error, Current Error جهت مقایسه و نتیجه گیری استفاده شده است.

مقادیر پارامترهای برای انجام آزمایش ها طبق جدول (۱) و جدول (۲) در نظر گرفته شده است.

جدول (۱): تعیین پارامترها

مقادیر	پارامتر ها
1	تعداد قله ها m
500	فرکانس تغییر f
0.7	سختی ارتفاع
1.0	سختی پهنا
مخروطی	شکل قله
1.0	طول تغییر S
5	بعاد مسئله D
[30.0 70.0]	Mقدار ماکریم و مینیمم ارتفاع H
[1 12]	Mقدار ماکریم و مینیمم پهنا W
50.0	Mقدار اولیه ارتفاع I
[0 100]	Mحدوده فضای جستجو A

- [2] Branke, J. Evolutionary optimization in dynamic environments , Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2002.
- [3] Yew-soon ong, meng-hiot lim, ning zhu, kok-wai wong; "Classification of adaptive memetic algorithms: a comparative study", Systems, Man and Cybernetics, Part B, IEEE Transactions, vol. 36,no. 1,pp 141-152, 2006.
- [4] Guimaraes, F.G.; Campelo, F.; Igashiri, H.; Lowther, D.A.; Ramirez, J.A.; , "Optimization of Cost Functions Using Evolutionary Algorithms With Local Learning and Local Search," Magnetics, IEEE Transactions on , vol.43, no.4, pp.1641-1644, April 2007.
- [5] Krasnogor, N.; Smith, J.; , "A tutorial for competent memetic algorithms: model, taxonomy, and design issues," Evolutionary Computation, IEEE Transactions on , vol.9, no.5, pp. 474- 488, Oct. 2005.
- [6] Kumar, S.; Chaturvedi, D.K.; , "Tuning of Particle Swarm Optimization Parameter Using Fuzzy Logic," Communication Systems and Network Technologies (CSNT), 2011 International Conference on , vol., no., pp.174-179, 3-5 June 2011.
- [7] Yadollahi, P.; Salehizadeh, S.M.A.; Menhaj, M.B.; , "Fuzzy Parameter Particle Swarm Optimization," Intelligent Networks and Intelligent Systems, 2008. ICINIS '08. First International Conference on , vol., no., pp.93-98, 1-3 Nov. 2008.
- [8] Xiaohui Hu; Eberhart, R.C.; , "Adaptive particle swarm optimization: detection and response to dynamic systems," Evolutionary Computation, 2002. CEC '02. Proceedings of the 2002 Congress on , vol.2, no., pp.1666-1670, 2002.
- [9] Hashemi, A.B.; Meybodi, M.R.; "Cellular Pso: A Pso for Dynamic Environment", in to Be Appear in the 4th International Symposium on Intelligence Computation and Applications (ISICA 2009), Huangshi, China, Vol. 5821, pp 422-433, 2009.
- [10] S. Nabizadeh, A. Rezvanian, M. R. Meybodi; "Tracking Extrema in Dynamic Environment using Multi-Swarm Cellular PSO with Local Search," International Journal of Electronics & Informatics (IJEI), vol. 1, no. 1, pp. 29-37, 2012.
- [11] Blackwell, T.; Branke, J.; "Multiswarms, Exclusion, and Anti-Convergence in Dynamic Environments", IEEE Transactions on Evolutionary Computation, vol. 10, no. 4, pp. 459-472, 2006.

زیرنویس‌ها

¹ Dynamic optimization

² Ant Colony

³ Bee Colony

⁴ Baldwin

⁵ Lamarck

⁶ Muscato

⁷ Benchmark

⁸ Moves Peaks

⁹ Memetic

¹⁰ Evolutionary Algorithm

¹¹ Fitness

¹² Dynamic Environment

¹³ Particle swarm optimization

⁹ Meta heuristic

¹⁵ Iteration

¹⁶ Chaotic

جدول (۴): مقایسه offline error در فرکانس ۵۰۰

PROPOSAL ALGORITHM	CPSOL [10]	Cellular pso [9]	MQSO [11]	تعداد قله ها
۱.۴±۰.۳	۸.۲۹±۰.۵۵	۱۱.۴۱±۰.۶۸	۲۸.۳۸±۱.۸۹	۱
۳.۰۱±۰.۶۸	۵.۴۵±۰.۱۷	۶.۸۱±۰.۱۷	۵.۷۴±۰.۸	۱۰
۲.۹۷±۰.۶۱	۵.۴۷±۰.۱۹	۷.۷۳±۰.۰۷	۶.۸۰±۰.۰۴	۲۰
۳.۱۲±۰.۷	۵.۵۹±۰.۱۲	۸.۳۹±۰.۱۱	۷.۲۸±۰.۰۴	۳۰

جدول (۵): مقایسه offline error در فرکانس ۱۰۰۰

PROPOSAL ALGORITHM	CPSOL [10]	Cellular pso [9]	MQSO [11]	تعداد قله ها
۱.۳±۰.۵	۴.۷۴±۰.۳۲	۸.۷۴±۰.۴۰	۱۵.۰۲±۰.۹۹	۱
۲.۷±۰.۴۲	۳.۲۰±۰.۲۰	۴.۷۸±۰.۱۱	۴.۰۰±۰.۰۶	۱۰
۲.۶۸±۰.۲۱	۳.۵۲±۰.۱۷	۵.۹۵±۰.۱۱	۵.۱۱±۰.۰۵	۲۰
۳.۲۲±۰.۴	۳.۹۶±۰.۱۲	۶.۶۵±۰.۱۲	۵.۷۱±۰.۰۵	۳۰

نتایج نشان دهنده آن است که با افزایش فرکانس تغییر، یعنی افزایش فاصله تغییرات از هم، الگوریتم زمان بیشتری برای جستجو داشته و کارایی بالاتری از خود نشان می دهد. نتایج جداول بالا نشان دهنده کارایی بالای الگوریتم پیشنهادی نسبت به الگوریتم های دیگر بیان شده می باشد.

۵-نتیجه گیری

در این مقاله یک الگوریتم جدید برای بهینه‌یابی که بر پایه ترکیب دو الگوریتم ممتیک و ازدحام ذرات می باشد، پیشنهاد گردید. الگوریتم پیشنهادی دارای افزایش سرعت همگرایی و کاهش قرار گرفتن در بهینه محلی می باشد. همچنین با فازی سازی پارامتر های الگوریتم، سرعت همگرایی افزایش پیدا کرده است. در مقایسه با الگوریتم های ممتیک و ازدحام ذرات و امثال آنها بصورت منفرد، این الگوریتم کارایی قابل قبولی از خود نشان داده است. ولی هنوز امکان افزایش سرعت همگرایی وجود دارد. امکان استفاده از روش هایی از قبیل نظریه آشوب^{۱۶} برای تولید جمعیت اولیه همچنان می توانند سرعت همگرایی را افزایش دهند.

مراجع

- [1] Cotta, C., Fernandez, A.J, Gallardo, J.E., "On the Hybridization of Memetic Algorithms With Branch-and-Bound Techniques", IEEE Transactions on Systems, Man and Cybernetics, vol. 37,no. 1, pp. 77-83, Feb.2007.